

ОМЛАДИНА КАО ПРЕДМЕТ НАУЧНОГ ПРОУЧАВАЊА: НАСТАНАК И РАЗВОЈ СОЦИОЛОГИЈЕ ОМЛАДИНЕ ¹

Сажетак: Неколико кризних друштвених раздобља показала су се изузетно плодним за проучавање омладинске проблематике. Наиме, настала у периоду велике друштвено-економске кризе двадесетих година XX века, социологија омладине квалитативни развој доживљава у седмој деценији, после студентских немира, док почетком осамдесетих година у њој долази до бројних критичких преиспитивања. Ова научна дисциплина проучава омладину као специфичну социодемографску групу (особености социјализације, васпитања и образовања, начин живота, животне аспирације, вредносне оријентације, социјалну мобилност). Велики допринос развоју социологије омладине дали су социолози, психолози, антрополози и филозофи из више земаља (Аустрије, Немачке, Велике Британије, Бугарске, Мађарске, Пољске, Чешке, Словачке, Румуније, САД-а, Русије, некадашње Југославије, Србије). У том смислу, у овом раду су представљени неки од значајнијих домета у развоју социологије омладине (истраживања, научни скупови, предавања, књиге). Истовремено, проучавање омладине прихвата се као изазов и подржавају се настојања да се конципирају нови теоријско-методолошки приступи (који омогућавају потпуније разумевање омладинског феномена) и адекватни друштвени одговори на социјалне проблеме омладине.

Кључне речи: омладина, социологија омладине, социјализација, идентитет, аспирације омладине.

1. Увод: омладина као предмет научног проучавања

У савременом друштву постоји велико интересовање друштвених наука, а посебно социологије, за проучавање омладине. Сасвим је природно да се тако значајна друштвена група појављује као предмет интересовања социолошких наука, при чему се издваја социологија омладине као самостална грана социолошког знања, заснована на теоријским и емпиријским ис-

¹ Рад у оквиру пројекта „Традиција, модернизација и национални идентитети у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција“ (179074Д) који реализује Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, а финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

траживањима савремене социологије. Предмет социологије омладине има комплексни карактер, обухвата читав низ социјалних проблема повезаних са омладином као узрасном категоријом: место и улога омладине у социјалној структури, процес социјализације, вредносне оријентације омладине, професионална оријентација, незапосленост, социјална очекивања и социјална мобилност, потребе и интереси омладине из различитих друштвених слојева.

Друштвено интересовање за проблеме омладине заснива се на два поставкама: првој, да је омладина један од основних чинилаца свеукупног друштвеног развоја (чији је допринос очигледан на свим пољима) и другој, недовољном познавању друштвеног бића омладине и покушајима да се оно све више и потпуније сазнаје. То се постиже и преко развоја социологије омладине, научне дисциплине која проучава омладину као специфичну социјално-демографску групу. Социологија омладине различитим теоријско-методолошким приступима настоји да утврди основне факторе који одређују друштвени положај и друштвену улогу омладине.

Предмет социологије омладине је проучавање омладине као социјалне категорије – специфичне социодемографске групе, проучавање особености социјализације, васпитања и образовања младих људи, проучавање начина живота омладине и формирања животних аспирација и вредносних оријентација, али и проучавање социјалне мобилности и друштвене улоге различитих група омладине.

Социологија омладине као наука темељи се на три узајамно повезана нивоа: 1) *опште-методолошком*, који се односи на методе и поступке који се примењују у сазнавању омладине као друштвеног феномена; 2) *специфично-теоријском*, који се односи на: испитивање специфичности омладине, структуру омладине као социодемографске групе, узрасну и социјално-психолошку специфичност начина живота и динамику вредносних оријентација омладине; 3) *емпиријском*, који анализира конкретне чињенице у различитим сферама живота на основу емпиријских социолошких истраживања (Лисовски и др. 1996: 6).

У социолошким истраживањима омладине недопустив је расцеп између теорије и емпирије; неопходно је јединство теоријског и емпиријског нивоа сазнавања социјалне реалности. У изучавању омладине ово полазиште значи – да се социолошко истраживање омладинских проблема заснива на фундаменталној теоријској бази, на чврстим методолошким основама, одређеним принципима приликом прикупљања емпиријског материјала, објашњавања и примене знања у практичне сврхе. У том смислу, приликом истраживања одређене категорије омладине, одређеног аспекта њеног живота и делатности неопходно је, пре свега, конкретизовати сам појам „омладина“, одредити посебне групе омладине (градска, сеоска, радничка, школска, студентска), упознати се са животним ставовима младих људи и социјалном средином у којој они живе и раде. У социолошким истраживањима омладина се одређује не просто као узрасна група, него као *специфична социјално-демографска група*, која

се карактерише, с једне стране, присуством психолошко-физиолошких особености, које су повезане са припремом за рад и укључивање у друштвени живот, у социјани механизам, а с друге стране, својом супкултуром, унутрашњом диференцијацијом која одговара социјалној подели друштва. Дакле, научни, социолошки приступ омладини као специфичној друштвеној групи претпоставља проучавање читавог комплекса околности и особености начина живота омладине (Лисовски 1995).

Према схватању Лисовског, предмет социологије омладине је проучавање улоге и места омладине у развоју друштва, анализа „социјалног портрета“ различитих група омладине, проучавање интереса, потреба, вредносних оријентација, социјалних очекивања омладине у свим сферама живота; проучавање начина формирања активних животних позиција, стила живота и понашања; разматрање особености адаптације у различитим социјалним сферама; изучавање животних планова омладине и конципирање оптималних услова за њихову реализацију; истраживање социјалне активности и разлога (узрока) пасивности; истраживање укључености омладине у управљање на различитим нивоима, истраживање морално-психолошке спремности за рад и незапосленост и слично (Лисовски и др. 1996: 5-6).

Социологија омладине једна је од најразвијенијих посебних социологија у Русији (Ковалева, Луков 1999)². У социологији омладине основна пажња посвећује се истраживању: проблема омладине као друштвене групе, њеног места и улоге у социјалној структури (С. Н. Иконикова, В. Т. Лисовски), процеса изграђивања личности (И. С. Кон), утицаја социјалних разлика на избор професија, на социјану покретљивост омладине и систем вредносних оријентација (М. Х. Титма), али и истраживању односа омладине према раду, проблема омладинске породице и друго (Кон 1988: 353-354)³.

У том контексту, предложена је и класификација социјалних проблема омладине: 1) по *територијалном предзнаку* – проблеми омладине присутни у посебним регионима, проблеми омладине карактеристични за неку одређену земљу; 2) по *временском предзнаку* – „вечни“ проблеми (на пример, узајамни однос поколења) и проблеми омладине који се јављају у некој конкретной епохи; 3) по *системском предзнаку* – проблеми омладине који су присутни у конкретном друштву (сходно његовом развоју), као и проблеми појединих група омладине који су својствени социјалној групи којој припадају, условљени њеним положајем и улогом у друштву (Морозова 1995).

Проблеми омладине истражују се како у контексту читавог друштва, његових основних карактеристика, структурних промена, тако и диференцирано – као посебне социјалне групе, са особеним предзнацима и својствима. Приметно је да су проблеми омладине конкретне земље умногоме повезани са објективним процесима који се дешавају у савременом свету: урбаниза-

² О развоју социологије омладине у СССР-у и Русији шире видети у: Марковић Крстић 2007: 91-107.

³ Наведено према: Лисовски и др. 1996: 5.

ција, повећање процентуалног учешћа старијих лица у укупној популацији, смањење рађања и слично. Али, поред тога, омладински проблеми у свакој појединачној земљи имају и своју специфичност, посредовану начином живота у целини, политиком која се води у односу на омладину.

2. Настанак и развој социологије омладине у свету

Неколико кризних друштвених раздобља показало се плодним за појаву нових теоријских приступа и прикупљање емпиријских података о омладини као социодемографској групи. *Социологија омладине* је настала у Европи средином *двадесетих година двадесетог века*. Социолошки и психолошки приступ омладини у том периоду јавља се у радовима ауторке *Ш. Бихлер* (Ch. Bühler) и аутора: *Е. Спрангера* (E. Spranger), *О. Тумлирца* (O. Tumlriz), *В. Хофмана* (W. Hoffman), *К. Манхајма* (K. Mannheim)⁴. *Шездесетих година* социолошки приступ проблемима омладине заступљен је у радовима *С. Ајзенштата* (S. Eisenstadt), *Л. Розенмајера* (L. Rosenmayr), *Х. Кројца* (H. Kreutz), *Х. Маркузеа* (H. Marcuse) и других социолога, психолога, антрополога, филозофа.⁵ Наиме, у фокусу социолошких, психолошких, теоријских и емпиријских истраживања и студија (које су се појавиле у САД, Западној Европи, Латинској Америци, Азији, у социјалистичким земљама) налази се друштвени положај и друштвена улога младог поколења, као и питање будућности савременог друштва (Марковић Крстић 2007: 92-93).

Истраживање омладинског феномена уз помоћ поткултурног концепта (теорије поткултура) развија се у оквиру *бирмингемског Центра за савремене студије културе*. Центар се од формирања (1964), под руководством *Р. Хогарта* (R. Hoggart) и под утицајем *Р. Вилијамса* (R. Williams), *С. Хола* (S. Hall), бавио проучавањем односа између савремене културе и друштва, сматрајући културу релативно аутономном и покретачком снагом у односу на друштво и друштвену детерминисаност. Као предмет проучавања појавиле су се нове теме, као што је опозициони однос поткултура младих људи наспрам доминантних друштвених структура. Током седамдесетих и осамдесетих година двадесетог века посебно је разматран проблем односа између омладине, музике и стила који је постављен у оквиру бирмингемског Центра (*D. Hebdige*).

⁴ Bühler, Ch. 1928. *Kindheit und Jugend*. Leipzig и 1934. *Drei Generationen im Jugendtagetuch*. Jena; Spranger, E. 1924. *Psychologie des Jugendalter*. Leipzig; Tumlriz, O. 1924. *Die geistige Entwicklung, des Jugendlichen*. Leipzig; Hoffmann, W. 1922. *Die Reifezeit*. Leipzig; Mannheim, K. 1928-1929. *Das Problem der Generationen*. Kölner Viertel – Ischrechte für Soziologie 7.

⁵ Eisenstadt, S. 1966. *Von generation zu Generration*. München; Rosenmayer, L. 1969. *Hauptgebiete der Jugendsoziologie*. In. König R. Hanndbuch der emprischen Sozialforschung, Stuttgart; Kreutz, H. 1974. *Soziologie der Jugend*. München; Маркузе, Х. 1972. *Крај утонује. Есеј о ослобођењу*. Загреб: Стварност. Теоријско-методолошка становишта ових аутора су различита, од национал-социјалистичког становишта Тумлирца, на чијој се доктрини заснивало деловање „Хитлерјунгда“, преко марксистички заснованих становишта Манхајма („Проблеми поколења“), до дијалектичких теоријских (идеолошких) концепција Маркузеа, Адорна (Т. Adorno) и вођа студентских покрета из 1968, Кон-Бендита (D. Kohn-Bendit) и Дучкеа (R. Duchke).

Друга половина седме деценије двадесетог века памти се, поред осталог, и по сукобу два света вредности. Омладина је на светску позорницу изнела алтернативе друштвеног живота које су „шокирале свет“, а настале су из протеста на потрошачки начин живота и ограничавања људи тадашњим крутим оквирима бирократски организованог друштва.

У осмој деценији двадесетог века одржавају се научни скупови на којима се разматрају теоријски и емпиријски проблеми социологије омладине. На научним скуповима, попут Манхајмске конференције социолога из октобра 1972. године и конференције социолога у Билефелду из 1976. године, социолози су настојали да критички испитају и одреде теоријско-методолошке границе социологије омладине. Поред научних конференција, постојала су и вишегодишња систематска социолошка истраживања омладине у Институту за истраживање јавног мњења у Билефелду (Западна Немачка) која су обављена под руководством *В. фон Блихера* (W. fon Blüher). У оквиру *Централног института за истраживање омладине у Берлину* (Источна Немачка) спроведена су социолошка истраживања под руководством *В. Фридриха* (W. Friedrich).

Настанак и развој социологије омладине стоји у корелацији са друштвеним кризама глобалног карактера. Наиме, социологија омладине је настала у периоду велике друштвено-економске кризе крајем двадесетих и почетком тридесетих година, квалитативни развој доживела је у седмој деценији двадесетог века, док почетком осамдесетих година, са актуелном светско-економском кризом, у њој долази до бројних критичких преиспитивања. Из богатог плуралистичког методолошког контекста истраживања омладине могу се посебно издвојити два: 1) однос социологије омладине и теорије социјализације и 2) криза идентитета у савременом друштву и конституисање социологије омладине.

Испитивање односа социологије омладине и теорије социјализације за *Х. Кројца* представља подстицај за критичко разматрање социологије омладине као посебне научне дисциплине. У студији *Социологија омладине* аутор (Kreutz 1974) истиче да се у теоријским и емпиријским истраживањима омладине запоставља конкретна социјална стварност. Кројц поставља питање о сврсисходности посебне научне дисциплине (социологије омладине) у грађанском друштву, критички се односећи према социолошким и другим истраживањима омладине, као и према теорији, методологији и примени социологије омладине. Према његовом мишљењу, социолошка истраживања омладине у грађанском друштву своју сврсисходност налазе у потврђивању идеолошки прописаних истина одраслих и њихових улепшаних представа о идеалним односима између младих и старијих људи, а не у изучавању процеса социјализације. Социологија омладине, према његовом мишљењу, треба да буде усмерена на решавање проблема социјализације, али се она по својим основним циљевима не бави истраживањем социјализације и не служи конкретној социјализацији, већ политичким реформаторима и њиховој борби са другим владајућим елитама. Развој социологије омладине зависи

од тога какви друштвени, посебно политички, погледи преовладавају у политичким односима у датом моменту.

Развој социологије омладине, према схватању социолога (Л. Розенмајер, Х. Кројц), подстакнут је *кризом идентитета* у грађанском друштву. У том смислу, омладински покрети шездесетих година двадесетог века су резултат кризе идентитета у друштву. Велики број теоријских и емпиријских радова у социологији говоре о тежњама да се путем истраживања феномена омладине објасне општедруштвени проблеми, али и да се, с друге стране, помоћу теорија о друштвеном развоју објасне актуални проблеми омладине.

У студији *Друштвено-научне теорије о омладини Х. Гризе* (Н. Griese) истиче да теоријско-методолошки оквир социологије омладине треба да садржи опште теорије о омладини у социологији, али и у сродним (граничним научним) дисциплинама, какве су социјална психологија и културна антропологија, које у првом реду треба да помогну и омогуће „специјалисти“ да спроведе критичко упоређивање различитих принципа. По Гризеу, омладина није природан факт; омладина и форме њеног деловања, форме владања, обрасци њених вредности зависе од социокултурних и историјско-економских карактеристика друштва које је у том тренутку окружују и детерминишу.

У концепцији о идентитету или социјално-научној теорији идентитета Гризе види „нову и значајну перспективу за теорију унутар које могу бити размотрена питања конституисања социологије омладине“ (Griese 1977: 174-176).

Теорија о идентитету за Гризеа је модел за интердисциплинарно и интегративно истраживање феномена омладине. Његова концепција идентитета осветљава проблем заснивања социологије омладине наглашавајући уважавање културно-антрополошких и социоекономских детерминанти у истраживању омладине. У том смислу, заснивање социологије омладине мора произлазити из интердисциплинарног теоријско-методолошког приступа (Марковић Крстић 2007: 95).

Водећи светски социолози, психолози, педагози, филозофи, историчари и економисти разматрају основне проблеме социологије омладине, одређују њен предмет, утврђују циљеве и задатке. Аустријски социолог *Л. Розенмајер* пажњу усмерава на концептуални развој социологије омладине, на тематику и карактер интерпретације емпиријских истраживања у области социолошког знања.

У извесној мери интензивирано је социолошко проучавање омладине у читавом свету. Различити теоријски приступи проблемима омладине представљени су у невеликом броју радова у поређењу са бројним емпиријским истраживањима, у чијим је оквирима сакупљан материјал који се односи на специфични друштвени положај омладине. Пораст интересовања у социологији омладине за понашање и деловање омладине 60-их и 70-их година јавља се као реакција на „студентски бунт“ у земљама Западне Европе и Северне Америке. Тај период делује подстицајно и на научно проучавање омладине у тадашњим социјалистичким земљама, у специјализованим институтима. По-

ред теоретичара и истраживача у СССР-у: С. Н. Иконикове (С. Н. Иконникова), И. М. Иљинског (И. М. Иљинский) и других (И. С. Кон, М. Х. Титма, В. Н. Шубкин), ту су и П. Е. Митев (П. Э. Митев) из Бугарске, В. Фридрих (W. Friedrich) и К. Штарке (K. Chtarke) из НДР, В. Адамски (V. Adamski) и Б. Голебиовски (B. Golebiowski) из Пољске, О. Бедина (O. Bedina) и Ф. Малер (F. Mahler) из Румуније, Ф. Харват (F. Charvat) из Чехословачке и други.

Деведесетих година двадесетог века долази до убрзаног развоја социологије омладине. Наиме, у Приморску (Бугарска) од 1970. године до 1982. године одржавали су се међународни симпозијуми, на којима су научници разматрали бројне актуелне проблеме социологије омладине (Митев 1983)⁶. С једне стране, догађаји крајем 80-их и почетком 90-их година у земљама које су биле у социјалистичком систему подстицајно су деловали и на омладинска кретања у тим земљама, а с друге стране, они су разрађивани у теоријским системима и често описивани терминима које је формирала светска социологија омладине претходне две деценије.

Савремена омладина живи у сложеним друштвено-економским условима, тешко проналази своје место и испуњење својих животних аспирација и циљева у времену рушења старих вредности и стварања нових, као и формирања другачијих социјалних односа. Отуда растројеност, песимизам, неверовање у будућност. Расте агресивност, делинквентно понашање, екстремизам и криминалитет. Али то нису само проблеми омладине у једној земљи. На заседању Међународне социолошке асоцијације 34. истраживачког комитета (*Социологија омладине*), на XIII Светском конгресу социолога у Билефелду (1994), многи предавачи су са неспокојством говорили о заоштравању социјалних проблема омладине скоро у свим земљама.

О актуелности и значају проучавања омладинског феномена, као и о развоју светске социологије омладине сведочи *постојање бројних научних школа, истраживачких центара, публикација, дисертација и специјализованих образовних програма широм света.*

Немачки социолози посебну пажњу посвећују омладини. Научне институције, попут *Немачког института за омладину, Центра за истраживање детињства, адолесценције и биографије, Архива омладинских поткултура, Центра за истраживање односа младих и цркве*, само потврђују велики друштвени значај истраживања проблема омладине. Научне институције имају задатак да истражују различите аспекте омладинске поткултуре, међуљудске конфликте, школовање и образовање да би на тај начин помогле омладини као друштвеној групи, значајном сегменту друштва.

Немачки институт за омладину основан је 1963. године у Минхену. Настао је спајањем *Немачког архива за омладинска питања* из Минхена и *Истраживачког центра за омладинска питања* из Бона. Институт се бави

⁶ На VII Светском конгресу социолога у Варни (1970) донето је решење о формирању Међународне социолошке асоцијације 34. истраживачког комитета под називом *Социологија омладине.*

истраживачким радом у области друштвених наука, питањима деце, младих људи, жена и породице. У Немачком институту за омладину запослено је преко 140 научних радника, који данас врше дугорочна и систематска истраживања посвећена положају деце, младих, жена и породице, као и мерама за помоћ и подршку наведеним групама. И у *Гетеовом институту* млади људи су једна од главних циљних група, а немачки модели и научна полазишта су од великог друштвеног и политичког значаја и у иностранству.

Центар за истраживање детињства, адолесценције и биографије на Универзитету у Зигену основан је 1987. године и делује у области примењених истраживања модернизације. Центар се бави проучавањем драматичних преокрета који су у XX и XXI веку на глобалном, регионалном и националном нивоу погађали одрастање младе генерације, међугенерациске односе и биографије савременика. Теоријску основу датих истраживања чини педагогија и социологија, а методолошку окосницу представљају репрезентативне анкете и интервјуи националног, транснационалног и компаративног карактера у којима деца и млади људи могу да саопште своја биографска искуства, проблеме, оријентације, жеље и захтеве. Ова истраживања приказују начин живота и вредносне оријентације младих људи и тако доприносе разумевању генерације која расте, али и успешном међугенерациском дијалогу.

Архив омладинских поткултура у Берлину ради од 1998. године. У Архиву се сакупља све што је у вези са скинхедсима, панкерима, даркерима, хипхоперима и другим поткултурама. У његовој библиотеци налазе се десетине хиљада књига, исечака из штампе, компакт-дискова и видео-снимака. Архив издаје и сопствени часопис – *Журнал омладинских поткултура*, а издао је и више од четрдесет књига. Његови корисници су родитељи, социјални радници и наставници који желе да се информишу о омладинским поткултурама, као и студенти који прикупљају литературу и материјал за дипломске радове.

Центар за истраживање односа младих и цркве припада Катедри за практичну теологију Универзитета „Лудвиг Максимилијан“ у Минхену. У оквиру Центра истражују се услови у којима живе млади људи, а ти услови се доводе у везу са њиховим односом према цркви и религији. Центар даје значајан допринос разумевању облика религиозности специфичних за младе људе.

Истраживачки тим „*Млади и Европа*“ део је *Центра за примењену политикологију Универзитета „Лудвиг Максимилијан“* у Минхену. Представља саветодавни центар за рад на политичком образовању и за рад са омладином, који не само да делује у читавој Немачкој, већ и у Европској унији. Тежиште рада тима представља: образовање и рад са младим људима посвећен темама од значаја за Европску унију, развој интеркултурне компетенције и демократске свести, као и пружање подстицаја младим људима у Европској унији да заузму активан став према друштвеним процесима.

Научници различитих теоријских оријентација настојали су да помоћу социолошких метода провере поставке о узроцима неких друштвених про-

цеса, као и о вези друштвено-економске кризе и понашања младих људи. Многи социолози постављају питања младим људима о начину провођења слободног времена, о предусловима за остварење личне среће и слично. Социолози/истраживачи су веровали да ће често истицане вредносне оријентације младих људи (посао, љубав) бити реализоване у свакодневном животу. Међутим, показало се да међу младим људима постоји велики број оних који не желе да раде, да је међу њима учестала појава пијанства и хулиганства. У том смислу, јављају се и критичка преиспитивања резултата истраживања.

К. Хурелман (К. Hurelman), професор социологије на Универзитету у Билефелду, један је од најцењенијих истраживача у Немачкој који се баве феноменом омладине. Хурелман руководи научним тимом задуженим за Шелово истраживање младе генерације, који сваке четврте године анализира положај деце и омладине старости од 12 до 25 година у Немачкој. Иначе, нафтна компанија Шел још од 1953. године сваке четврте године финансира независно истраживање живота и ставова младих људи у Немачкој. Резултати Хурелмановог истраживања из 2006. године показали су да млади људи на растућу економску несигурност не реагују побуном, него прилагођавањем и повлачењем у породицу. С обзиром на то да је тежиште овог истраживања била тема „Млади у остарелом друштву“, утврђено је да млади људи гаје велико поштовање према постигнућима старије генерације и да млада генерација испуњава очекивања друштва у погледу одговорности, спремности за рад и подржавања породичних вредности⁷.

Проучавање омладине заузима значајно место и у Хрватској. Познато емпиријско истраживање *Vrijednosni sustav mladih i društvene promjene u Hrvatskoj* (Илишин, Радин и други 2003) реализовала је група истраживача у Институту за друштвена истраживања у Загребу. Као резултат рада на овом пројекту објављена је књига *Mladi uoči trećeg milenija* (у издању Института за друштвена истраживања и Завода за заштиту обитељи, материнства и младежи). Примењен компаративни приступ омогућио је да се утврде размере и препозна тренд промена које су се догодиле у вези са омладином у два различита друштвена контекста – из средине осамдесетих година и из транзицијског контекста.

У Словенији постоји велико интересовање за проучавање омладинске проблематике, тако да се на Универзитету у Марибору, на Одсеку за социологију Педагошког факултета изучава *Социологија младине* као студијски наставни предмет од школске 1996/97. године. Дакле, о социологији омладине се може говорити као о *академској дисциплини* која се убрзаним темпом развија захваљујући широком предметном подручју и сложеној методологији истраживања.

Постоје разлике у позицијама истраживачких школа о развоју ове посебне социологије. Социологија омладине је тесно повезана са посебним социологијама, као што су: социологија васпитања, образовања, села, града,

⁷ Више о резултатима овог истраживања видети на сајту <http://goethe.de/ges/soz/dos/jug/sr> [02. 11. 2011.]

породице, културе, уметности, књижевности, масовних комуникација, медицине, морала, становништва, јавног мњења, организације, политике, права, религије, слободног времена, рада, управљања, физичке културе и спорта (Лисовски и др. 1996: 9).

У кризним периодима јавља се потреба за новим теоријским приступима омладини из угла не само социолошких наука. Проучавање специфичних облика мишљења, модела понашања, комуникације у омладинској средини омогућава боље разумевање улоге и положаја омладине у друштву и сазнавање омладинских вредности. Разрада ових проблема у оквиру *социологије омладине* дозвољава да се с правом може говорити о њеној ефективности, научној и педагошкој заснованости.

3. Настанак и развој социологије омладине у СССР-у и Русији

Руски социолози, под утицајем теоријско-методолошких становишта која су долазила из западних земаља, развијали су и продубљивали сопствена методолошка полазишта, а интензивирало се и стварање теорија и прецизирање предмета социологије омладине. Данас се у руској социологији омладине разматрају актуелни социјални проблеми омладине, питања образовања, културе, међународних односа, породице, брака, маргиналног понашања.

Настанак социологије омладине у СССР-у повезан је са формирањем социолошких група⁸ при ЦКВЛКСМ⁹, шездесетих година двадесетог века. Социологија као наука формално није била забрањена, али још увек није била призната и пожељна. Без обзира на то у *Москви*, *Лењинграду*, *Свердловску*, *Новосибирску* јављају се први покушаји да се спроведу социолошка истраживања (Марковић Крстић 2007: 95-106).

Фебруара 1965. године Биро ЦКВЛКСМ доноси *Одлуку о учешћу комсомолских организација у спровођењу социјалних истраживања по питањима васпитања младих*. Ту су конципиране и препоруке да се формирају институти за истраживање омладинских проблема у виду катедара и лабораторија виших научних установа. Ова интензивирана настојања остварила су значајне резултате, тако да постају важни стимуланти за организацију мреже социолошких пројеката за истраживање омладинске проблематике у СССР-у. Међутим, почетком 60-тих година у бившем СССР-у није било примерено

⁸ У децембру 1964. године при ЦКВЛКСМ основана је социолошка група, која се састојала од три члана: *В. Васиљева* (В. Васиљев), *А. Кулагина* (А. Кулагин) и *В. Чупрова* (В. Чупров). Социологија омладине се „рађала“. У то време, када је дух забране још обавијао социологију, формирање нове установе позване да сакупља, анализира и уопштава податке за социолошко проучавање омладине добило је огромни друштвени одјек. Група социолога оснива Центар, око кога су се окупљали многи научници-ентузијасте.

⁹ Централни комитет Свесавезног лењинистичко-комунистичког савеза омладине (Всесоюзный ленинско-коммунистический союз молодежи).

наглашавати, описивати, изучавати проблеме младог поколења. Наиме, из политичких кругова могло се чути да совјетска омладина нема проблема и да је сва обухваћена ентузијазмом у изградњи „светле“ будућности читавог човечанства.

У блиском контакту са иностраним истраживачима, у СССР-у је формиран велики *Научно-истраживачки центар* (1976. године), који постаје важна установа за истраживање омладинске проблематике. Научно-истраживачки центар је много година предводио руску „омладинологију“ и тесно је повезан са Институтом социологије, Институтом међународног радничког покрета, са Лењинградским универзитетом, а такође са другим центрима у свету. На *Катедри за социологију* почела је систематска припрема социолога за истраживање омладине. Социолози/омладинолози окупљају се око *Института омладине* (1990. године), који даље негује и продужава традицију руске школе социологије омладине.

Огромни значај имају околности да су, првенствено у форми социолошког проучавања, проблематику омладине паралелно разрађивале, често сарађујући: 1) *академске институције* (социолошки институти АН СССР, РАН, 2) *водећи универзитети и високе школе у Русији* (у Москви, Лењинграду/Санкт-Петербургу, Барнаулу, Екатеринбург, Краснојарску, Новосибирску и другим градовима Русије и 3) специјализовани научни институт у области изучавања омладине – *Институт омладине*. Ова три камена темељца руске социологије омладине налазили се у сложеном положају у почетним годинама реформи, али не губе научни потенцијал и спроводе значајна истраживања. Очигледан је напредак у социологији омладине и у садржајном и у научно-организационом смислу. Државни извештаји о положају омладине у Руској Федерацији утицали су на савремени механизам прикупљања и анализе информација о омладини, огромних по обиму и различитих по садржају (Ковалева, Луков 1999:3).

У Институту омладине (Москва) постоји курс који носи назив *Социјална јуvenusологија*. Социјална јуvenusологија је научна дисциплина чији је предмет – друштвено биће омладине, а метод – комплексно изучавање омладине као социокултурне појаве с позиције науке о човеку и друштву. Интердисциплинарност, која се изражава у том опредељењу, доступно је методолошко средство за постојеће науке. Савремена социологија, као и савремена психологија, антропологија, демографија, економија или теоријске конструкције, као што је теорија социјалног рада или социјална информатика, незамисливе су без интердисциплинарности, имају мноштво узајамних прелаза и узајамних допуњавања. Зато нема суштинске разлике у њиховом научном прилазу, онда када формирају интердисциплинарно знање у оквирима нове научне дисциплине (јуvenusологије, јунологије, јувентологије итд) или делују у оквирима признатих наука¹⁰.

¹⁰ Интересовање за комплексну науку о омладини повећало се 90-их година. И. М. Иљински истиче: „Вероватно би она (јуvenusологија) допринела бољем разумевању омладине и њеног

Многобројни су теоријско-методолошки приступи заступљени у проучавању феномена омладине. Да уопштавање емпиријских података може дати широку слику социјалних појава и процеса у омладинској средини показују резултати теоријског и емпиријског рада водећих руских социолога, психолога, педагога, филозофа и других представљени у уџбеницима *Социологија омладине* (Лисовски и др. 1996 и Кузнецова 2005) и истоименој монографији (Ковалева, Луков 1999). У уџбенику В. Т. Лисовског и сарадника полази се од историјских и методолошких проблема социологије и методолошких проблема социолошког истраживања социјализације омладине. Посебно се разматрају поједини проблеми у оквиру социологије омладине: младост као друштвени проблем, социјални проблеми образовања, омладина у сфери рада и занимања, социологија јавног мњења, љубав и породица као предмет социолошког и социјално-психолошког истраживања. Поред ових, разматрани су и проблеми: девијантно понашање омладине, преступништво и социјална пракса, социологија културе и међунационалних односа, религиозност омладине, социјални аспекти државне омладинске политике и методолошка организација социолошких истраживања проблема омладине. У уџбенику *Социологија омладине* Н. В. Кузнецове (који је намењен студентима социологије у оквиру наставног предмета *Организација рада са омладином*) представљени су следећи проблеми: човек и социјална организација друштва, социјализација у условима социјалне трансформације, социјалне девијације и њихови узроци у руском друштву, делинквентно понашање руске омладине, омладинска наркоманија и њен деструктивни утицај на друштво, проблеми превазилажења и превенције социјалних девијација у омладинској средини у руском друштву и перспективе развоја специјалности Организација рада са омладином.

Обрађујући неисцрпну проблематику омладине, обухватајући одређени део питања А. И. Ковалева¹¹ и В. А. Луков¹² припремили су монографију *Социологија омладине* на основу истраживања која су спровели у временском периоду од 70-их до 90-их година у Институту омладине и Научно-истраживачком центру при Институту омладине, а такође и на основу курса – *предавања одржаних на Факултету социјалног рада и информационих система Института омладине* у 1997/98. и 1998/1999. школској години. У монографији је разматран низ нерешених питања теорије омладине, заснованим на развијеном социолошком поимању света. Представљене су теорије омладине (историјско-социолошка анализа). Потом у монографији следе поглавља:

утицаја на будуће човечанство од стране различитих међународних организација и влада“ (Иљински 1999: 41). Поред тога, у Санкт-Петербургу формирана је и Академија јуvenusологије. Објединивши научнике, Академија разрађује интердисциплинарна истраживања и проблеме социјализације (младих) поколења. (Наведено према: Ковалева, Луков 1999: 8).

¹¹ Доктор социолошких наука, професор, руководилац на Катедри социологије Института омладине.

¹² Доктор филозофских наука, професор, заменик руководиоца Катедре социологије Института омладине, заменик председника Експертско-консултативног савета при Комитету за питања (проблеме) жена, породице и омладине Државне Думе Федералног Збора Руске Федерације.

проблемска ситуација у социологији омладине и путеви њеног превладавања, омладина као социјална реалност, социјализација омладине, социјални статус и самоидентификација омладине, омладинска политика.

Развијајући хипотетичку концепцију омладине, аутори се ослањају на широки круг идеја, мање или више познатих у области социологије омладине. Уз евиденцију проблема омладине у феноменолошком кључу и коришћење емпиријских података они фокусирају идентификационе моделе и социјализационе норме, доприносећи развиту социолошког знања о омладини у склопу целовитог виђења социјалног света. Аутори се нису руководили само теоријским интересом. Наиме, разрада питања социологије омладине има и друго значење: *формирање државне омладинске политике*, јер би била безнадежна државна политика која се не ослања на закључке и препоруке социолога – специјалиста за омладинску проблематику.

На почетку 90-их година, и после тога, тешкоће у покретању и реализацији истраживања омладине у Русији биле су практично потпуно разрешене, па сада постоји низ глобалних и регионалних истраживања. Теоријско и емпиријско бављење омладинским питањима могло би помоћи томе да „практичари“ посвете пажњу свим странама живота омладине, како би успешно припремили програме и мере у области државне омладинске политике. Дакле, социолошко проучавање омладине је једна сфера општесоциолошке припреме и треба да подстакне *студенте социјалног рада*, али не само њих, да се баве важним питањима омладине. Аутори сматрају да је студентима специјални курс из социологије омладине неопходан, јер су у систему уређења социјалног рада издвојене, бројно и организационо, социјалне службе за омладину. Аутори инсистирају на узајамној сарадњи младих људи и *специјализованих социјалних служби*, јер она може бити од значаја с обзиром на узрасне особености младих људи и њихове потребе у том периоду одрастања и сазревања. Деловање младих људи базира се на специфичностима њихових статусних улога и узајамном међуутицају са институционалним системом друштва. То неизбежно повезује питање индивидуалних својства овог или оног младог клијента са питањем о социјалном пореклу тих својстава, њиховом садржају и формама, што чини предметну област социологије омладине. Према схватању ових аутора, неопходно је да се за студенте факултета социјалног рада сачини *наставни курс Социологија омладине*, који би био професионално користан и при том се налазио у домену савременог социолошког знања.

4. Заснивање социолошког проучавања омладине код нас

Социологија омладине у (негдашњој) Југославији и Србији је нова и теоријско-методолошки још недовољно развијена и утемељена научна дисциплина. Њен развој се претежно налази у корелацији са општим положајем омладине. Годинама су изостајала систематска и запаженија истраживања омладине у нашој социолошкој литератури. Међутим, временом се стање

знатно изменило (почетком седамдесетих година двадесетог века), што је резултирало низом студија, монографија и тематских бројева научних часописа који се баве проблематиком омладине.

Социолошка истраживања омладине у Југославији, посебно у оквиру истраживачке делатности Института за друштвена истраживања у Загребу, Института за економику пољопривреде и социологију села у Загребу, Института друштвених наука у Београду, као и у осталим универзитетским центрима и истраживачким институцијама, настојала су да изграде (оформе) теоријско-методолошке оквири за проучавање проблема омладине. Испољена је теоријска маштовитост и разуђеност, нарочито приликом одређења омладине као друштвене групе.

Један од првих покушаја да се теоријски и емпиријски осветли друштвени положај омладине која се школује јесте истраживање *социјалног порекла ученика средњих школа и студената* које је реализовао *Војин Милић* (Милић 1959). *Велимир Томановић* је разматрао проблематику *социјалних неједнакости услова за образовање* (Томановић 1967) и разлике између *радничке и интелектуалне омладине* (Томановић 1971) и истицао да емпиријски показатељи упозоравају на неповољне услове образовања после основне школе, па чак и на погоршање образовних услова за поједине социјалне групе. Значајан допринос истраживању социјалног порекла средњошколске омладине дао је *Петре Георгиевски* у свом раду *Социјалното потекло и животната оријентација на средњошколската младина* (Социјално порекло и животна оријентација средњошколске омладине) (Георгиевски 1972). Позната су студије: *Друштвени положај и оријентација сеоске омладине* (1971) Едхема Дилића, *Омладина и социјализам* (1977) Велимира Томановића, *Сеоска омладина данас* (1977) Штефице Бахтијаревић и сарадника, *Млада генерација, данас – друштвени положај, улога и перспективе младе генерације Југославије* (1982) Жаране Папић и сарадника, *Омладина и друштвене кризе* (1983) Радомира Лукића и других, *Положај, свест и понашање младе генерације Југославије* (1986) Срђана Врцана и других, *Загонетка омладине* (1987) Анђелке Милић, *Деца кризе* (1990) Срећка Михаиловића и сарадника. Поред тога, часописи *Социологија* и *Социологија села* бавили су се проблемима омладине у својим тематским бројевима, затим научни скупови: *Друштвени положај, улога и перспективе младе генерације Југославије*, (Кумровац, септембар 1982), *Омладина и друштвена криза*, (Аранђеловац, јун 1983) у организацији Социолошког друштва Србије.

Покретање *Југословенског програма за истраживање омладине* (ЈУПИО) представља корак даље у реализацији научних истраживања и организованог проучавања омладине. Едиција „Теоријске студије“, као саставни део ЈУПИО, има за циљ да пружи подстицај и научно утемељену подлогу за мобилизацију омладине да кроз сагледавање сопственог друштвеног положаја створи могућности за решавање кључних питања друштвеног живота и своје будућности¹³.

¹³ Једна од студија из ове едиције је *Млади и неједнакост* (1990) Еве Берковић.

Деведесетих година излази и зборник радова *Млади на селу* (Видојковић и други 1995) са саветовања на тему „Положај и улога младих у развоју села“, у време када се појавила и неодољна потреба да се односу према селу, његовом друштвено-економском положају и развоју приступи на осмишљенији начин. Посебно место и значај у свим тим настојањима да се постојеће стање измени припада младим људима као носиоцима развоја сеоског подручја.

Почетком XXI века интензивира се истраживачки рад на овом пољу. Истраживање *Омладина Србије пред изазовима будућности* спроведено је 2002. године, на узорку од 1.590 младих људи старих од 15 година до 24 године који живе на територији Србије (без Косова и Метохије). Изведено је у сарадњи Министарства просвете Србије, Центра за проучавање алтернатива и шведског Института за социјално образовање ПРОНИ. Тимом истраживача руководили су *Драган Попадић, Срећко Михаиловић и Нада Богдановић*.

Још једно истраживање је од великог значаја за разумевање феномена омладине у времену транзиције *Статус и улога омладине на прелазу векова. Потонути или пливати у таласима транзиције. Од жртвоване генерације крајем осамдесетих и у деведесетим, до генерације која учи да плива почетком новог века*, обављеног 2003. године, на узорку од 3.180 младих људи старости од 16 до 35 година. Истраживање је обавио истраживачки тим састављен од спољних сарадника Центра за проучавање алтернатива. Циљ истраживања био је постављен тако да се „сними“ положај младе генерације, њихова очекивања, интересовања, вредности, да се подаци упореде и послуже за „конципирање“ што адекватније политике за младе у неколико земаља обухваћених Пактом за стабилност. Резултати овог истраживања представљени су у студији *Млади загуљени у транзицији* (Николић, Михајловић и други 2004).

У Србији се *Социологија омладине* конституисала као академска дисциплина, као студијски наставни предмет. У наставни план Основних студија социологије на Филозофском факултету у Београду уведена је 2005. године. Предавачи на овом наставном предмету су Смиљка Томановић и Душан Мојић. Овај наставни предмет уведен је у наставни план Основних академских студија социологије на Филозофском факултету у Нишу школске 2011/12. године, а прво предавање одржано је 21. октобра 2011. године (предавач Сузана Марковић Крстић). Осим на Основним академским студијама социологије, Социологија омладине налази се и у наставном плану Основних академских студија педагогије на Филозофском факултету у Нишу.

Брзе и дубоке промене у савременом друштву поставиле су на нов начин питање омладине. У друштвеним наукама и друштвеној пракси ово се питање прихвата као *изазов*, тако да се трага за могућим одговорима. Развој социологије омладине треба да омогући да се мисаоно крене још корак даље: емпиријским приступом проучаваће се основни проблеми омладине данас, а теоријски ће се пројектовати како треба да се ради сутра, а то сутра треба да буде знатно боље, квалитетније, прогресивније од досадашњег.

5. Уместо закључка

Бројна социолошка истраживања, научни скупови и литература говоре о „историји“ социологије омладине. Социологија омладине је настала крајем двадесетих година двадесетог века, а квалитативни развој доживљава у седмој деценији, преко критичких преиспитивања и обнове почетком осамдесетих година до данашњих дана када се разматрају актуелни социјални проблеми омладине: питања образовања, културе, међународних односа, породице, брака, маргиналног понашања. Развој социологије омладине је у корелацији са друштвеним кризама глобалног карактера; у кризним епохама савременог друштва социолошка мисао се окреће темама о младој генерацији које упућују на тражење одговора на отворена питања о будућности савременог света.

Велики допринос развоју социологије омладине дали су социолози из више земаља, као С. Н. Иконикова, И. С. Кон, М. Х. Титма, В. Т. Лисовски, А. И. Ковалева, В. А. Луков (Русија), И. Велев, М. Семов, П. Е. Митев (Бугарска), Х. Шелски, Р. Мајер, И. Рихтер (Немачка), З. Бекели (Мађарска), Џ. Риордан, В. Кристофер (Велика Британија), Е. Гиденс, Р. Добсон, Н. Смелзер (САД), Р. Дионизјак (Пољска), В. Дубскиј (Чешка), Л. Махачек (Словачка), О. Бадиња (Румунија), Ј. Симхадри (Индија), Г. Кармен (Мексико) и други.

Особеност савремене етапе развоја социологије омладине налази се у неопходности даљег разрађивања и развијања теоријско-методолошких приступа приликом истраживања и у проналажењу могућности повезивања резултата са практичним решавањем проблема омладине.

Литература

- Bahtijarević, Š. i dr. 1977. *Seoska omladina danas: rezultati istraživanja u SR Hrvatskoj*. Zagreb: Centar društvenih delatnosti SSOH i Centar za sociologiju sela, grada i prostora Instituta za društvena istraživanja sveučilišta u Zagrebu.
- Берковић, Ева. 1990. *Млади и неједнакост*. Београд: Економски институт Београд и Центар за истраживачку, документациону и издавачку делатност председништва конференције ССОЈ.
- Броћић, М. и др. 1971. *Млади, положај, васпитање, активности*. Београд: Институт друштвених наука.
- Видојковић, Д. и др. 1995. *Млади на селу*. Ниш: Центар 018.
- Vrcan, S. i dr. 1986. *Položaj, svest i ponašanje mlade generacije Jugoslavije*. Beograd: CIDID i Zagreb: IDIS.
- Георгиевски, Петре. 1972. *Социјалното потекло и животната ориентација на средношколската младина* – анализа на емпириско истражување во средните училишта во Скопје, Скопје: Институт за социолошки и политичко-правни истражувања.

- Griese, Hartmut M. 1977. *Sozialwissenschaftliche Jugendtheori*. Weinheim und Basel.
- Дилић, Едхем. 1971. *Друштвени положај и оријентације сеоске омладине*. Загреб: Институт за економику пољопривреде и социологију села, Београд: Институт друштвених наука.
- Eisenstadt, S. 1966. *Von generation zu Generation*. München.
- Илић, В., Р. Ђокић и Б. Стојковић. 1986. *Култура младих радника*. Београд: ИИЦ ССОС.
- Ильинский, М. И. и др. 1999. *Молодежь планеты: глобальная ситуация в 90-х годах, тенденции и перспективы*. Москва: Голос.
- Ilišin, V. i dr. 2003. Mladi uoči trećeg milenija, *Revija za socijalnu politiku*. Svezak 10, br. 1 (preuzeto sa sajta <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/142/146>) [05. 03. 2011.]
- Ковалева, А. И. и В. А. Луков 1999. *Социология молодежи. Теоретические вопросы*. Москва: Социум.
- Кон, Игорь С. 1988. *Социология молодежи. Краткий словарь по социологии*. Москва: Социум.
- Kreutz, Henrik. 1974. *Soziologie der Jugend*. München.
- Кузнецова, Надежда В. 2005. *Социология молодежи*. Москва: Гардарики.
- Лисовский, В. Т. и др. 1996. *Социология молодежи*. Санкт-Петербург: Издательство Санкт-Петербургского университета.
- Лисовский, Владимир Т. 1991. *Социология молодежи. Социологический словарь*. 2-е изд., перераб. и доп. науч. ред. Г. Н. Соколова, И. Ј. Писаренко, Минск.
- Лисовский, Владимир Т. 1995. *Социология молодежи: Учебное пособие*. Кн. 1-3, Москва.
- Лукић, Р. и др. 1983. *Омладина и друштвене кризе*. Београд: Центар за марксизам Универзитета у Београду, Социолошко друштво Србије, Центар за идејни рад ССО Београда, ЦИД ПК ССОЈ.
- Марковић Крстић, Сузана. 2007. Конституисање и развој социологије омладине у СССР-у и Русији. *Годишњак за социологију*, III, 3.
- Markuze, Herbert. 1972. *Kraj utopije. Esej o oslobođenju*. Zagreb: Stvarnost.
- Mahler, Fred. 1983. *Introducere in Juventologie*. Ed. Stiintfica si enciclopedica, Bucuresti.
- Milić, Anđelka. 1987. *Zagonetka omladine*. Beograd: CID, Zagreb: IDIS.
- Милић, Војин. 1959. Социјално порекло ученика средњих школа и студената. *Статистичка ревија*, 1-2.
- Митев, Петар-Эмил. 1983. *Социология лицом к лицу с проблемами молодежи*. София.
- Михаиловић, С. и др. 1990. *Деца кризе*. Омладина Југославије крајем осамдесетих. Београд: Институт друштвених наука и Центар за политиколошка истраживања и јавно мњење.
- Морозова, Галина. В. 1995. *Социально-экономический потенциал молодежи в условиях многоукладной экономики*. Автореф. докт. дис. СПб.
- Николић, М. и др. 2004. *Млади загуљени у транзицији*. Београд: Центар за проучавање алтернатива.

- Папић, Ж. и др. 1982. *Млада генерација данас*. Друштвени положај, улога, и перспективе младе генерације Југославије. Београд: НИРО Младост и ЦИД ПК ССОЈ.
- Rosenmayer, Leopold. 1969. *Hauptgebiete der Jugendsoziologie*. In. König R. Handbuch der empirischen Sozialforschung, Stuttgart
- Rosenmayer, Leopold. 1979. Youth and Society. *Current Sociology*, Vol. 27, No. 2-3.
- Сорокина, Нина Д. 2004. *Образование в современном мире (социологический анализ)*. Москва: Экономика и финансы.
- Томановић, Велимир. 1967. Социјалне неједнакости услова за образовање. *Гледишта*, 5.
- Томановић, Велимир. 1971. *Радничка и интелектуална омладина – промене социјалних разлика*. Београд: Институт друштвених наука.
- Томановић, Велимир. 1977. *Омладина и социјализам*. Београд: Младост.
- Чичкарић, Лилијана. 2006. *Друштвене промене и генерацијска политика*. Београд: Рад.

Suzana Marković Krstić

THE YOUTH AS AN OBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH: THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF THE SOCIOLOGY OF YOUTH

Summary: There are several social periods characterized by crisis that have proved themselves to be particularly suitable for the reasearch of youth-related problems. Namely, having emerged during the great socioeconomic crisis in the 1920s, sociology of youth made a great leap in its development in the 1970s, i.e. after students' protests, whereas in the 1980s it was characterized by internal critical revaluation. The subject of the given discipline is the research of the youth as a specific sociodemographic group (it involves research of the peculiarities of socialization, education, life-style, life aspirations, value orientations of the youth and of its social mobility). A major contribution to the developoment of the sociology of youth has been given by sociologists, psychologists, anthropologists and philosophers from a number of countries (Austria, Germany, United Kingdom, Bulgaria, Xungary, Poland, Chech Republic, Slovakia, Romania, the USA, Russia, former Yugoslavia, Serbia). In that sense, this paper presents some of the most important achievements in the development of the sociology of youth (the relevant research projects, scientific gatherings, lectures, books). At the same time, the research of youth is considered a challenge, sound theoretical and methodological approaches (enabling better understanding of the youth as a phenomenon) are being developed and adequate social responses to social problems of the youth are being given.

Key Words and Phrases: the youth, sociology of youth, socialization, identity, aspirations of the youth.